NORAKSTS

Lieta Nr.A42368106
(A-1862-07/22)
A42-0221-08/22

S P R I E D U M S
L a t v i j a s t a u t a s v ā r d ā

Rīgā 2008. gada 3. janvārī

Spriedumu taisīja Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā: tiesnese Ļ.Kušnire

Lietas dalībnieki:
pieteicējs – *I.K.*
atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātā iestāde – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra

Pieteikuma priekšmets: Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktores 2006.gada 24.marta lēmuma Nr.09.1-15/100/1763 atcelšana.

A p r a k s t o š ā d a ļ a

[1] 2006.gada 12.aprīlī Administratīvajā rajona tiesā ir saņemts *J.K.* (turpmāk – pieteicēja) pieteikums par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (VSAA) direktores 2006.gada 24.marta lēmuma Nr.09.1-15/100/1763 atcelšanu. Pieteikumā norādīts tālāk minētais.

[1.1.] VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļa 2006.gada 31.janvārī pieņēma lēmumu Nr.17230, ar kuru pieteicējai piešķirta vecuma pensija priekšlaicīgi no 2006.gada 6.februāra. Pieteicēja ir pārsūdzējusi minēto lēmumu VSAA direktoram.

[1.2.] Ar VSAA direktora 2006.gada 24.marta lēmumu Nr.09.1-15/100/1763 pārsūdzētais lēmums ir atstāts negrozīts.

[1.3] Aprēķinot pieteicējai pensiju par periodu no 1996.gada 1.marta līdz 1998.gada 31.decembrim, VSAA ir ņēmusi vērā minimālo algu nevis pieteicējas vidējo apdrošināšanas iemaksu algu attiecīgajā periodā. Šajā laika periodā pieteicēja ir strādājusi valsts uzņēmumā "Kompresors", kas nav maksājis sociālo nodokli par pieteicēju.

[1.4.] Atbilstoši likuma "Par valsts sociālo apdrošināšanu" pārejas noteikumu 26.punktam, veicot pensijas aprēķinu jāņem vērā arī tie laika periodi, par kuriem darba devējs nav veicis sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas. VSAA ir nepamatoti norādījis, ka "Kompresors" nav sniedzis ziņas par pieteicējas sociālās apdrošināšanas iemaksu objektu.

Valsts uzņēmuma "Kompresors" arhīvā ir atrodami visi ziņojumi, kas iesniegti gan VID gan VSAA ar VID atzīmēm par saņemšanu, līdz ar to nevar

apgalvot, ka nodokļu administrācijai nebūtu ziņu par ieteicējas sociālās apdrošināšanas iemaksu objektu.

[2] Savā rakstveida paskaidrojumā tiesai atbildētājs – VSAA pieteikumu neatzīst un noraida kā nepamatotu. Paskaidrojumā norādīts tālāk minētais.

[2.1.] Laika posms no 1996.gada 1.marta līdz 1998.gada 31.decembrim, kurā pieteicējas darba devējs, valsts uzņēmums „Kompresors", sociālo nodokli par pieteicēju nemaksāja ir ietverts pieteicējas apdrošināšanas stāžā vecuma pensijas noteikšanai. Ziņojumi par pieteicējas iemaksu algu par šo laiku no valsts uzņēmuma „Kompresors" VSAA nav saņemti.

[2.2.] Ziņas par pieteicējas iemaksu algu nav sniedzis arī Valsts ieņēmumu dienests.

[2.3.] Normatīvie akti neparedz iespēju personai pierādīt sociālās apdrošināšanas iemaksu objektu apmēru ar pieteicējas norādītajiem dokumentiem, jo tikai VSAA noteiktajā kārtībā reģistrētie dati var kalpot par pamatu pensijas aprēķinam.

[3] Tiesas sēdē pieteicēja pieteikumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā tiesai norādītiem argumentiem. Atbildētāja pārstāve tiesas sēdē pieteikumu neatzina, balstoties uz pārsūdzētajā lēmumā un paskaidrojumā tiesai minētiem faktiem un argumentiem.

Motīvu daļa

[4] Tiesa lietā konstatē tālāk minētos faktiskos apstākļus.

[4.1.] Ar VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļas 2006.gada 31.janvāra lēmumu Nr.17239 pieteicējai piešķirta valsts vecuma pensija. Šo lēmumu daļā par apdrošināšanas iemaksu algu periodā no 1996.gada marta līdz 1998.gada decembrim pieteicēja apstrīdēja VSAA direktorei, kura sakarā ar apstrīdēšanas iesniegumu 2006.gada 24.martā pieņēma lēmumu Nt.09.1-15/100/1736l.

Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[4.2.1.] No 2005.gada 1.aprīļa, pamatojoties uz likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" pārējas noteikumu 26.punktu, pensijas aprēķinā jāņem vērā arī tie darba periodi, par kuriem darba devējs nav veicis obligātās iemaksas (sociālo nodokli) laika periodā no 1991.gada 1.janvāra līdz 2001.gada 13.martam ieskaitot.

[4.2.2.] Valsts uzņēmums „Kompresors" par pieteicēju, kuru bija reģistrējis kā darba ņēmēju periodā no 1996.gada 1.janvāra līdz 1999.gada 20.maijam, sociālo nodokli periodā no 1996.gada 1.marta līdz 1998.gada 31.decembrim nav maksājis, kā arī šajā periodā nav sniedzis ziņojumus par pieteicējas iemaksu objektu.

[4.2.3.] Saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" pārējas noteikumu 26.punktu minētais periods pamatoti ir ieskaitīts pieteicēja apdrošināšanas stāža no pensijas piešķiršanas dienas.

[4.2.4.] Attiecīgajā periodā par pieteicēju obligāto iemaksu (sociālā) nodokļa administrācijā nav reģistrēts obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts saskaņā ar likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 14.pantu, tādējādi obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts konkrētajā gadījumā atbilstoši likuma „Par

valsts sociālo apdrošināšanu" pārējas noteikumu 27.punktam ir Ministru kabineta noteiktā minimālā darba alga attiecīgajā laika periodā.

[5] Izvērtējot pieteicējas un atbildētāja paskaidrojumus un argumentus kopsakarā ar lietas materiāliem, tiesa tālāk norādīto apsvērumu dēļ atzīst, ka šajā lietā pastāv tikai tie priekšnoteikumi labvēlīga akta izdošanai, kuri, nosakot pieteicējai valsts vecuma pensiju, pārsūdzētajā lēmumā ir ņemti vērā un līdz ar to pieteikuma apmierināšanai nav pamata.

[6] Lietā nav strīda par pieteicējas darba ņēmējas statusu valsts uzņēmumā „Kompresors" laika posmā no 1996.gada 1.janvāra līdz 1999.gada 20.maijam, kā arī par to, ka periodā no 1996.gada 1.marta līdz 1998.gada 31.decembrim pieteicējas darba devējs par viņu obligātās iemaksas (sociālo nodokli) nav veicis.

Tāpat lietā nav strīda par to, ka minētais periods ir ieskaitāms pieteicēja apdrošināšanas stāžā vecuma pensijas noteikšanai.

Lietā ir strīds par to, vai pastāvēja, vai arī lietas izskatīšanas laikā pastāv priekšnoteikumi obligāto iemaksu objektu apdrošināšanas stāžam no 1996.gada 1.marta līdz 1998.gada 31.decembrim noteikt nevis attiecīgajam periodam noteiktās minimālās darba algas apmērā, bet citā apmērā, pamatojoties uz valsts uzņēmuma „Kompresors" arhivētajos dokumentos esošām ziņām.

[7] Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" pārējas noteikumu 26. punkts citstarp noteic: *„No 1991. gada 1. janvāra līdz 2001. gada 13. martam ieskaitot persona ir sociāli apdrošināta, sākot ar dienu, kad tā ieguvusi darba ņēmēja statusu, neatkarīgi no tā, vai faktiski ir veiktas obligātās iemaksas (sociālais nodoklis).*

Šī likuma pārējas noteikumu 27. punkts noteic: *„Ja par šo pārejas noteikumu 26. punktā minētajām personām obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) administrācijā nav reģistrēts obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts atbilstoši šā likuma 14. panta pirmajā daļā noteiktajam, obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts ir Ministru kabineta noteiktā minimālā darba alga attiecīgajā laika posmā*

Likuma „Par valsts pensijām" 10. pants nosaka, ka apdrošināšanas stāžu apliecina Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā uzkrātie dati, kas pierāda apdrošināšanas iemaksu izdarīšanu.

[9] Tādējādi lai apdrošināšanas stāžā ietvertu periodu no 1991. gada 1. janvāra līdz 2001. gada 13. martam ieskaitot, ir pietiekami konstatēt, ka attiecīgajā periodā personai bija darba ņēmēja statuss. Savukārt obligāto iemaksu objekts ir konstatējams pēc obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) administrācijā reģistrētiem datiem, bet gadījumā, ja obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts nav reģistrēts, pamatojoties uz valstī attiecīgajā periodā noteikto minimālo algu.

No sprieduma [7] punktā citētām, kā arī citām tiesību normām neizriet, ka gadījumā, ja ziņas par personas obligāto iemaksu objektu administrācijā nav saņemtas un reģistrētas saskaņā ar likumā „Par sociālo nodokli" un „Par valsts sociālo apdrošināšanu" noteikto kārtību, VSAA iemaksu objektu varētu noteikt citā kārtībā, nedz tas ir noteikts likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" pārējas noteikumu 27. punktā.

Tiesas ieskatā likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" pārējas noteikumu 27.punktā obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekta noteikšanas variantu uzskaitījums ir izsmeļošs un tas nav tulkojams paplašināti.

Pirmkārt, tādēļ, ka arī vispārīgā gadījumā valsts pensijas aprēķinā var tikt izmantoti tikai Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra uzkrāti dati, kas pierāda apdrošināšanas iemaksu izdarīšanu (likuma „Par valsts pensijām"10. pants). Tāpēc vien, tiesību subjekts, kura apdrošināšanas stāžs pensijas aprēķinam tiek noteikts, pamatojoties uz likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 26. un 27. punktu, nevar tikt nostādīts priviliģētākā stāvoklī par personām, kurām pensijas tiek piešķirtas uz vispārējiem pamatiem.

Otrkārt, ir jāapzinās, ka vispārīgi valsts vecuma pensijas apmērs ir atkarīgs no tā cik lielu pienesumu indivīds, veicot iemaksas tieši vai pastarpināti, attiecīgajā periodā ir devis sociālajam budžetam. Ja indivīds pienesumu vispār nav devis, vispārējā gadījumā viņš var rēķināties ar sociālo pakalpojumu tā minimālajā apmērā. Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 26. un 27. punkta regulējums jau pats par sevi ir izņēmums no vispārīgā principa, tas ir, lai gan pienesums sociālajam budžetam attiecīgajā periodā nav dots, tomēr arī šis periods, tiek ņemts vērā pensijas aprēķinā, ietekmējot pēc būtības piešķirtās pensijas apmēru. Šajā sakarā pārējas noteikumu 27.punktā paredzētā alternatīva noteikt obligāto iemaksu (sociālā) nodokļa objektu minimālās mēnešalgas apmērā ir uzskatāma par saprātīgu un taisnīgu tiesisku regulējumu.

[10] Ņemot vērā iepriekš teikto, tiesa atzīst, ka izskatāmajā lietā svarīgi ir konstatēt, vai pieteicējas attiecīga perioda obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts ir reģistrēts obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) administrācijā tiesību normās noteiktajā kārtībā, jo tikai tādā gadījumā pieteicēja no darba faktiski gūtie ienākumi, kas ir transformēti atbilstoši likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 14. panta pirmajai daļai, var kalpot par pensijas aprēķinā izmantojamiem datiem. Pretējā gadījumā, pensijas aprēķinā izmantojams obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts, kura apmērs atbilst minimālajai darba algai.

Tādēļ tiesa atzīst, ka šajā lietā ir pārbaudāms vai pieteicēja obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts ir reģistrēts obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) administrācijā tiesību normās noteiktajā kārtībā.

[11] Likuma „Par sociālo nodokli" (spēkā no 1996.gada 1.janvāra līdz 1998.gada 1.janvārim) 1.panta 5.punkts noteica, ka sociālā nodokļa administrācija ir valsts sociālās apdrošināšanas fonds.

Likuma „Par sociālo nodokli" 13. panta pirmā daļa noteica: *„Darba devēja pienākums ir iesniegt ziņojumu Valsts sociālās apdrošināšanas fondam par:*

1) *darba tiesisko attiecību uzsākšanu;*
2) *darba tiesisko attiecību izbeigšanu;*
3) *katras sociāli apdrošinātās personas sociālā nodokļa maksājumiem."*.

Ar 1998.gada 1.janvāri likumu „Par sociālo nodokli" aizstāja likums „Par valsts sociālo apdrošināšanu", bet Valsts sociālās apdrošināšanas fondu- Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra (VSAA), fonda saistību un tiesību pārņēmēja.

No tā paša laika sociālās apdrošināšanas iemaksu administrēšana tika nodota Valsts ieņēmumu dienestam (turpmāk VID).

Likums „Par valsts sociālo apdrošināšanu” noteica darba devējam pienākumu līdz nākamā mēneša pēdējai dienai iesniegt VID ziņojumu par obligāto iemaksu objektu un veiktajām iemaksās attiecībā uz to darbinieku darba ienākumiem, par kuriem pienācis laiks veikt obligātās iemaksas par iepriekšējo mēnesi, bet VID - pienākumu Ministru kabineta noteiktajā kārtībā sniegt Valsts apdrošināšanas aģentūrai ziņas par veiktajām sociālās apdrošināšanas iemaksām (likuma 23.panta pirmā un trešā daļa). Tāpat likums deleģēja VID administrēt laika posmā no 1991.gada 1.janvāra līdz 1998.gada 1.janvārim izveidojošos sociālā nodokļa parādu (pārējas noteikumu 4.punkts).

Tādējādi laika posmā no 1996.gada 1.janvāra līdz 1997.gada 31.decembrim ieskaitot obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts, pamatojoties uz darba devēju ziņojumiem, bija reģistrējams tieši Valsts sociālās apdrošināšanas fondā (VSAA).

Savukārt kopš 1998.gada 1.janvāra obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts, pamatojoties uz darba devēju ziņojumiem, primāri ir reģistrējams Valsts ieņēmumu dienestā un sekundāri VSAA. Minētajā kārtība obligāto iemaksu objekts ir reģistrējams arī gadījumā, ja tiek maksāts sociālā nodokļa parāds par iepriekšējo laiku. Ņemot vērā šajā punktā norādīto, tiesa secina, ka ar obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) administrāciju ir jāsaprot VSAA.

[12] No lietas materiāliem redzams, ka VSAA ziņas par pieteicēja obligāto iemaksu objekta reģistrēšanu pārbaudīja gan aģentūras ietvaros, gan, prasot attiecīgu informāciju Valsts ieņēmumu dienestam.

Pārbaudē konstatēts, ka pieteicējas obligāto iemaksu objekts laika periodā no 1996.gada 1.marta līdz 1998.gada 31.decembrim, pieteicējai strādājot valsts uzņēmumā „Kompresors”, VSAA nav reģistrēts nedz tieši, nedz pastarpināti.

Ņemot vērā, ka līdz likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu” pārējas noteikumu papildināšanas ar 26.punktu, obligāto iemaksu objekta reģistrēšana bija cieši saistīta ar samaksātajām obligātām iemaksām, tiesību normas neuzlika darba devējiem pienākumu ietvert ziņojumos datus par darba ņēmējiem, par kuriem obligātās iemaksas (sociālais nodoklis) ir aprēķinātas, bet nav samaksātas. Tādējādi secināms, ka pieteicējas obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts objektīvi nevarēja būt reģistrēts sociālā nodokļa administrācijā.

Tikai Ministru kabineta 1999.gada 12.janvāra noteikumu Nr.12 „Kārtība, kādā veicamas valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas” 31.punktā tika noteikts, ka darba devējam, maksājot sociālā nodokļa parādu par laikposmu no 1996.gada 1.anvāra līdz 1997.gada 31.janvārim un obligāto iemaksu parādu par laikposmu no 1998.gada 1.janvāra līdz 1998.gada 31.decembrim, darba devēja ziņojumā par attiecīgo pārskata mēnesi iekļaujami visi tie darba ņēmēji, par kuriem sociālais nodoklis vai obligātās iemaksas nav veiktas.

Lietā nav neviena pierādījuma, ka valsts uzņēmums „Kompresors” ir kārtojis sociālā nodokļa parādu vai arī saskaņā ar iepriekšminēto normu sniedzis VID ziņojumus par pieteicēju kā darba ņēmēju, par kuru sociālais nodoklis nav maksāts.

Ņemot vērā šajā punktā norādīto, tiesa atzīst, ka pamatots ir atbildētāja secinājums, ka pieteicējas kā valsts uzņēmuma „Kompresors” darba ņēmējas obligāto iemaksu (sociālā nodokļa) objekts attiecīgajā laika posmā VSAA nav reģistrēts.

[13] Ievērojot visu iepriekšminēto, tiesa atzīst, ka nepastāv tiesisks pamats iemaksu objektu noteikt, balstoties uz arhīvu ziņām par pieteicējas gūtajiem ienākumiem valsts uzņēmumā „Kompresosrs" laikā no 1996.gada 1.marta līdz 1998.gada 31.decembrim.

Līdz ar to, konstatējams, ka iestāde, pensiju aprēķinā pieteicējas obligāto iemaksu objektu par iepriekšminēto periodu pamatoti noteica atbilstoši likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" pārejas 27. punktam, tas ir attiecīgam periodam noteiktās minimālās algas apmērā.

Iestādes atteikums izdot pieteicējai labvēlīgāku aktu par jau izdoto ir tiesisks un pamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.-251., 289.-291. pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

noraidīt *I.K.* pieteikumu par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras direktores 2006.gada 24.marta lēmuma Nr.09.1-15/100/1763 atcelšanu.

Spriedumu 20 dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvajā rajona tiesā.

Tiesnese (paraksts) Ļ.Kušnire

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvā rajona tiesas

tiesnese _____ Ļ.Kušnire
Rīgā, 2008. gada 3.janvārī